

Elemzések a gazdasági és
társadalompolitikai döntések
előkészítéséhez 28.

2001. augusztus

Budapest, 2001 . november

Az elemzés a Miniszterelnöki Hivatal megrendelésére készült.

Készítette: Gábos András

TÁRKI
Társadalomkutatási Intézet Rt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: 309-7676
Fax: 309-7666
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Összegzés

A TÁRKI 2001. augusztusában Omnibusz-adatfelvételt végzett 1524 fős, országos mintán. A minta valószínűségi minta, mely többlépcsős, arányosan rétegzett kiválasztással készült. A minta fő jellemzője, hogy minden felnőtt embernek egyenlő volt az esélye arra, hogy ő legyen a válaszadásra felkért személy. A kiválasztott személyek egy részének kiesése (válaszmegtagadások, elköltözések, stb.) miatti mintatorzulást négydimenziós (korcsoport, nem, iskolai végzettség, lakóhely) súlyozással korigálták. A mintavételi eljárásból fakadó hibahatár $\pm 2,6\%$. Ez azt jelenti, hogy – mintavételi okokból – a teljes mintából becsült adatok 95%-os valószínűséggel ennél nagyobb mértékben nem térnek el azoktól, melyeket a teljes népesség megkérdezése esetén regisztrálnánk. A teljes hiba ennél nagyobb lehet az adatfelvétel pontosságának és a kérdésekre adott érvényes válaszok arányának függvényében.

Az adatfelvétel eredményeit az alábbiak szerint összegezhetjük:

- Folytatódott a saját anyagi helyzettel és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások, valamint a jelenlegi gazdasági helyzet fő trendjének 1999. vége óta tartó fokozatos javulása. A legutóbbi hónaphoz képest azonban az általunk folyamatosan vizsgált négy dimenzió egyikében sem következett be statisztikailag értékelhető változás Számottevő kapcsolatot találtunk nemcsak egyes társadalmi és demográfiai jellemzők, hanem a fogyasztási-vagyoni hierarchiában elfoglalt pozíció és az előbbi mutatók értéke között is. Általában elmondható, hogy minél előrébb foglal helyet valaki ezekben a fogyasztási és vagyoni rangsorokban, annál kedvezőbben ítéli meg saját anyagi és az ország gazdasági helyzetét, illetve annál optimistábbnak mutatkozik a jövőbeli kilátásokkal kapcsolatban e két dimenzióban.
- Trendjét tekintve folytatódott a kormány megítélésének ez év eleje óta tartó javulása, miközben az ellenzék tevékenységének megítélése továbbra is hullámzó. 2001. augusztusában sem a kormány, sem az ellenzék, sem pedig a demokrácia magyarországi működésének megítélése nem változott szignifikáns mértékben a korábbi hónap adataihoz képest. A társadalmi és a fogyasztási-vagyoni hierarchia magasabb szintjein elhelyezkedők elégedettebbek a kormány eddigi tevékenységével, mint a rosszabb helyzetben lévők, bár ebben a hónapban a fogyasztási dimenzióban a kapcsolat nem olyan egyértelmű, mint májusban volt. Az ellenzék tevékenységének megítélése nem mutat egyértelmű kapcsolatot ezekkel a háttérváltozókkal, vagyis az ellenzék megítélésében nem találunk jelentős különbségeket a különböző társadalmi, demográfiai és fogyasztási csoportok között.
- Az idei nyári turistaszezonban (május eleje és szeptember vége között) a magyar felnőtt korú lakosság valamivel több, mint kétharmada még nem volt üdülni és nem is tervezi azt. A felnőtt korú lakosság egynegyede (28%) üdült vagy üdül majd belföldön, a külföldön nyaralók esetében ez az arány 7%. A belföldön nyaralók átlagosan gyakrabban mennek pihenni, de leghosszabb üdülésük rövidebb ideig tart, mint a külföldi utat választóké. A leggyakoribb útítársak a családtagok és a rokonok, de sokan utaznak barátokkal is. A belföldön nyaralók kétötöde a Balatont és környékét választja, a külföldön pihenők legfontosabb célországai pedig szomszédos országok, mindenekelőtt Horvátország.
- Az üdülési szokásokban és gyakorlatban határozottan megjelennek a társadalomban egyébként meglévő különbségek. Az akár belföldön, akár

külföldön nyaralók társadalmi-demográfiai összetétele jelentősen különbözik az egyáltalán nem nyaralóktól: a fiatalabbak, az iskolázottabbak, a jobb jövedelmi helyzetben lévők, a gazdaságilag aktívak és a nagyobb városokban élők között a népességen belüli részarányuknál több olyan személyt találunk, aki idén már volt legalább egy alkalommal nyaralni vagy azt határozottan tervezi.

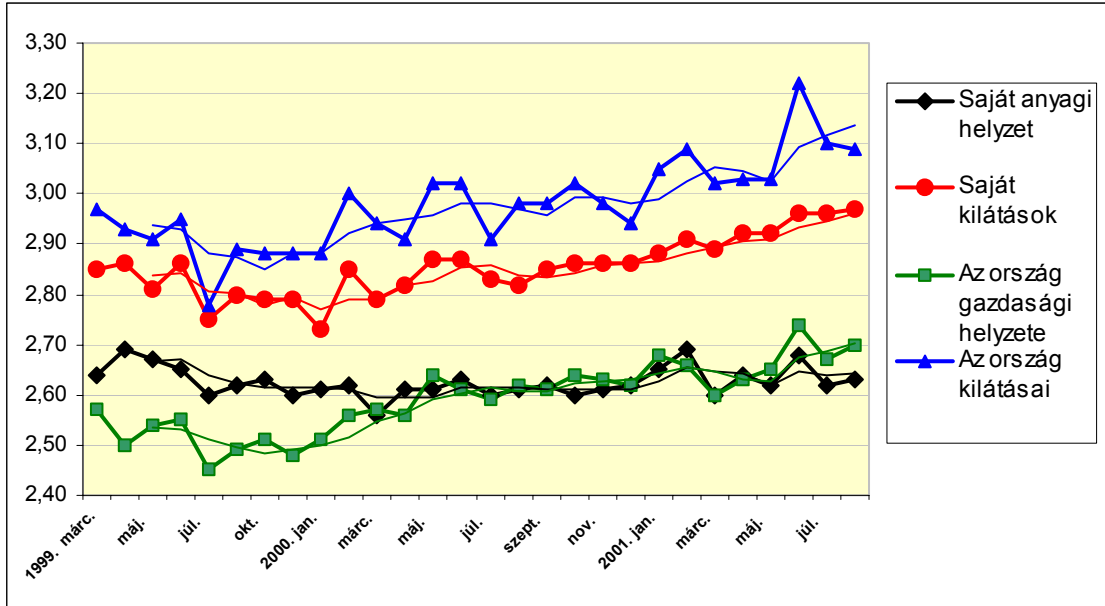
1. Vélemények az állampolgárok saját anyagi és az ország gazdasági helyzetéről, a jövőbeli kilátásokról

Ahogy minden hónapban, úgy 2001. augusztusában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik saját anyagi helyzetüket, és milyen kilátásokkal néznek jövőjük elébe. Megkérdeztük továbbá őket arról is, hogy miként vélekednek az ország gazdasági helyzetéről, és milyen várakozásaik vannak a kérdés időpontját követő egy évre vonatkozóan. Mind a négy kérdéshez egy-egy ötfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A saját anyagi és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos értékelő válaszok megoszlását aszerint is vizsgáltuk, hogy a válaszadó a fogyasztási, a vagyoni, a pénzügyi és turisztikai dimenziókban milyen helyet foglal el a társadalmon belül. Egy indexszámítást követően mind a négy előbb említett dimenzióban hét (a pénzügyi dimenzióban összevonás után hat, a turisztikaiban öt) hierarchikusan egymáshoz kapcsolódó csoportba soroltuk a minta tagjait. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

- Folytatódott a saját anyagi helyzettel és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások, valamint a jelenlegi gazdasági helyzet fő trendjének 1999. vége óta tartó fokozatos javulása. A legutóbbi hónaphoz képest azonban a négy vizsgált dimenzió egyikében sem következett be statisztikailag értékelhető változás (1.1. és 1.2. ábra).
- A négy kérdésben elfoglalt álláspontok egymással eltérő erejű, de szignifikáns és pozitív kapcsolatot mutatnak (1.5. – 1.9. táblázat). Eszerint minél elégedettebb valaki saját anyagi, vagy az ország gazdasági helyzetével, annál pozitívabban látja a következő 12 hónapra vonatkozó várakozásait. Ugyanezt mondhatjuk el a saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének tekintetében is: minél kedvezőbbnek látja valaki saját jövőjét, annál nagyobb valószínűséggel vár az ország gazdasága esetében is pozitív változásokat.
- A kérdezett életkora, iskolai végzettsége, jövedelmi helyzete és gazdasági aktivitása jelentősen meghatározza a saját anyagi helyzettel és kilátásokkal kapcsolatos véleményeket (1.10. táblázat). A magasabb iskolai végzettségűek, a 40 év alattiak, a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók és a gazdaságilag aktívak jobbnak látják saját helyzetüket, mint a többi társadalmi csoport tagjai. A nem és a lakóhely hatása csekélynek mutatkozik. Az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetének megítélésében ugyanezeket a hatásokat találjuk, de erejük lényegesen kisebb.
- Jól magyarázza a tárgyalt kérdésekre adott válaszokat a megkérdezettek helye a társadalom fogyasztási-vagyoni szerkezetében (1.11. táblázat). Az általunk vizsgált négy – fogyasztási, vagyoni, pénzügyi és turisztikai – dimenzió mindegyikében erős a kapcsolat az indexek által meghatározott pozíció és az anyagi, valamint az ország gazdasági helyzetének megítélése között. Minél előrébb helyezkedik el valaki a fogyasztási-vagyoni hierarchiában, annál jobbnak ítél meg saját anyagi, illetve az ország gazdasági helyzetét és annál optimistábban látja a közeljövőt is. Ebben az esetben is megfigyelhető, hogy a fogyasztási-vagyoni szerkezetben elfoglalt pozíció erősebb kapcsolatot mutat a saját helyzet megítélésével, mint az ország gazdasági helyzetének értékelésével.

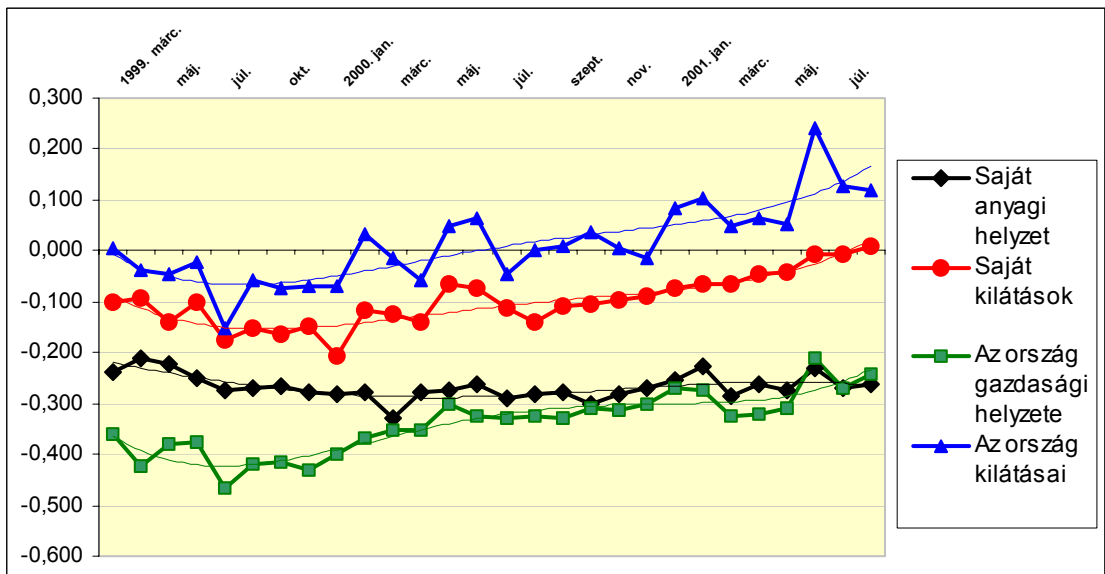
1.1. sz. ábra. A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – a válaszok átlagainak időbeli összehasonlítása

A grafikonon szereplő görbék az 1999. márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban, egy ötfokú skálán értékelt vélemények átlagát jelölik (1– nagyon rossz, 5 – nagyon jó). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.2. sz. ábra. A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – időbeli összehasonlítás

A grafikonon szereplő görbék az 1999. márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban megfogalmazódott pozitív és negatív vélemények számának különbségét mutatják az összes érvényes válaszhoz viszonyítva. A mutató értéke 0, ha a pozitív és negatív vélemények száma azonos, -1, ha nincs pozitív vélemény és +1, ha nincs negatív vélemény. A görbékhez illesztett trendvonalak negyedfokú polinomiális típusúak.

1.1.-1.2. sz. táblázat. Vélemények az állampolgárok jelenlegi és jövőbeli saját anyagi helyzetéről (ötfokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

	N=	%
Nagyon jó	1	0,1
Jó	145	9,5
Nem is jó, nem is rossz	830	54,5
Rossz	389	25,5
Nagyon rossz	158	10,4
<i>Összesen</i>	<i>1522</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,63</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	1524	0,1

	N=	%
Sokkal jobb, mint most	5	0,4
Jobb, mint most	332	23,3
Ugyanilyen	765	53,7
Roszbabb, mint most	264	18,5
Sokkal rosszabb, mint most	58	4,1
<i>Összesen</i>	<i>1425</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,97</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	99	6,5

*Az összes megkérdezett százalékában

1.3.– 1.4. sz. táblázat. Vélemények az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetéről (ötfokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

	N=	%
Nagyon jó	3	0,2
Jó	123	8,5
Nem is jó, nem is rossz	849	58,5
Rossz	391	27,0
Nagyon rossz	85	5,9
<i>Összesen</i>	<i>1451</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,7</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	73	4,8

	N=	%
Sokkal jobb, mint most	3	0,2
Jobb, mint most	396	28,6
Ugyanilyen	754	54,4
Roszbabb, mint most	195	14,1
Sokkal rosszabb, mint most	38	2,8
<i>Összesen</i>	<i>1386</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>3,09</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	138	9,0

*Az összes megkérdezett százalékában

1.5. sz. táblázat A saját anyagi helyzet és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	33,6	59,4	7,0	100,0	143
Se nem jó, se nem rossz	26,7	55,4	17,8	100,0	763
Roszs	16,4	49,3	34,2	100,0	517
Összesen	23,7	53,6	22,7	100,0	1423
chi2=77,4; szf=4; szgf=0,000					

1.6. sz. táblázat A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének értékelése közötti kapcsolat (%)

	Jó	Se nem jó, se nem rossz	Roszs	Összesen	N=
Jó	29,8	55,3	14,9	100,0	141
Se nem jó, se nem rossz	8,8	66,4	24,9	100,0	800
Roszs	2,8	47,2	50,1	100,0	509
Összesen	8,7	58,6	32,8	100,0	1450
chi2=188,4; szf=4, szgf=0,000					

1.7. sz. táblázat A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	47,1	47,1	5,8	100,0	138
Se nem jó, se nem rossz	31,9	56,3	11,8	100,0	755
Roszs	18,9	53,8	27,4	100,0	493
Összesen	28,8	54,5	16,7	100,0	1386
chi2=91,7; szf=4, szgf=0,000					

1.8. sz. táblázat A saját anyagi helyzetre és az ország gazdasági helyzetére vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jobb lesz	58,8	35,4	5,8	100,0	328
Nem változik	21,7	69,3	9,0	100,0	711
Roszbabb lesz	13,9	39,1	46,9	100,0	294
Összesen	29,1	54,3	16,6	100,0	1333
chi2=411,2; szf=4, szgf=0,000					

1.9. sz. táblázat Az ország gazdasági helyzete és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	59,7	34,5	5,9	100,0	119
Se nem jó, se nem rossz	31,8	60,4	7,8	100,0	793
Roszs	14,9	49,7	35,4	100,0	449
Összesen	28,7	54,6	16,8	100,0	1361
chi2=227,4; szf=4, szgf=0,000					

1.10. sz. táblázat Az állampolgárok saját- és az ország helyzetének szubjektív megítélése társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	Jelenlegi anyagi helyzet	Anyagi helyzet egy év múlva	Az ország jelenlegi gazdasági helyzete	Az ország gazdasági helyzete egy év múlva
NEM				
Férfi	2,65	2,99	2,72	3,11
Nő	2,62	2,95	2,68	3,08
<i>Együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>1,97</i>	<i>2,70</i>	<i>3,09</i>
<i>N=</i>	<i>1522</i>	<i>1425</i>	<i>1451</i>	<i>1386</i>
ÉLETKOR				
18-39	2,67	3,12	2,68	3,16
40-59	2,60	2,87	2,68	3,05
60-	2,62	2,89	2,78	3,04
<i>Együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>2,97</i>	<i>2,70</i>	<i>3,09</i>
<i>N=</i>	<i>1521</i>	<i>1424</i>	<i>1450</i>	<i>1385</i>
ISKOLAI VÉGZETTSÉG				
legfeljebb általános iskola	2,44	2,88	2,61	3,00
szakmunkásképző	2,50	2,93	2,62	3,05
érettségi	2,81	3,07	2,77	3,16
felsőfokú	3,07	3,09	2,96	3,29
<i>együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>2,97</i>	<i>2,70</i>	<i>3,10</i>
<i>N=</i>	<i>1521</i>	<i>1424</i>	<i>1450</i>	<i>1385</i>
JÖVEDELMI HELYZET				
legsó ötöd	2,28	2,86	2,57	2,97
második ötöd	2,48	2,90	2,68	3,03
harmadik ötöd	2,62	3,05	2,73	3,17
negyedik ötöd	2,73	3,03	2,69	3,12
legfelső ötöd	3,03	3,11	2,90	3,26
<i>együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>2,99</i>	<i>2,71</i>	<i>3,12</i>
<i>N=</i>	<i>1062</i>	<i>996</i>	<i>1020</i>	<i>971</i>
GAZDASÁGI AKTIVITÁS				
alkalmazott	2,69	3,05	2,72	3,19
önálló, vállalkozó	2,97	3,06	2,86	3,27
nyugdíjas	2,54	2,83	2,70	2,97
munkanélküli	2,19	2,96	2,54	2,93
egyéb inaktív	2,77	3,10	2,66	3,12
<i>együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>2,97</i>	<i>2,70</i>	<i>3,09</i>
<i>N=</i>	<i>1522</i>	<i>1425</i>	<i>1451</i>	<i>1386</i>
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA				
Budapest	2,70	3,04	2,84	3,20
megyei jogú város	2,73	3,02	2,72	3,13
város	2,57	2,95	2,62	3,01
község	2,59	2,93	2,67	3,07
<i>együtt</i>	<i>2,63</i>	<i>2,97</i>	<i>2,7</i>	<i>3,09</i>
<i>N=</i>	<i>1522</i>	<i>1425</i>	<i>1451</i>	<i>1386</i>

1.11. sz. táblázat Az állampolgárok saját anyagi- és az ország gazdasági helyzetének szubjektív megítélése fogyasztási, vagyoni, pénzügyi és turisztikai jellemzők szerinti bontásban (válaszok átlaga ötfokú skálán)

	Jelenlegi anyagi helyzet	Anyagi helyzet egy év múlva	Az ország jelenlegi gazdasági helyzete	Az ország gazdasági helyzete egy év múlva	Az eredetileg a csoportba sorolt egyének száma
FOGYASZTÁSI INDEX					
F1	2,06	2,65	2,50	2,76	88
F2	2,36	2,90	2,59	3,00	286
F3	2,49	2,90	2,68	3,03	213
F4	2,62	2,98	2,66	3,14	251
F5	2,78	3,03	2,73	3,08	251
F6	2,88	3,07	2,78	3,16	268
F7	3,05	3,11	2,93	3,30	145
<i>együtt</i>	2,63	2,97	2,70	3,09	1501
<i>N=</i>	1500	1404	1430	1366	
VAGYON INDEX					
V1	2,38	2,96	2,55	3,05	199
V2	2,56	2,93	2,60	2,99	258
V3	2,61	2,95	2,72	3,07	215
V4	2,54	2,91	2,64	3,05	216
V5	2,68	3,00	2,72	3,13	287
V6	2,75	3,09	2,85	3,17	199
V7	3,03	3,00	2,91	3,23	150
<i>együtt</i>	2,63	2,97	2,70	3,09	1524
<i>N=</i>	1522	1425	1451	1386	
PÉNZÜGYI INDEX					
P1	2,38	2,81	2,60	2,91	496
P2	2,65	2,96	2,68	3,08	339
P3	2,64	2,98	2,79	3,19	257
P4	2,83	3,18	2,70	3,18	233
P5	3,02	3,11	2,83	3,29	139
P6	3,16	3,19	2,86	3,35	44
<i>együtt</i>	2,63	2,97	2,70	3,09	1507
<i>N=</i>	1506	1408	1436	1371	
TURISZTIKAI INDEX					
T1	2,46	2,87	2,62	3,01	1027
T2	2,91	3,16	2,83	3,27	232
T3	2,94	3,19	2,84	3,18	154
T4	3,23	3,12	2,82	3,19	58
T5	3,25	3,33	3,13	3,42	51
<i>együtt</i>	2,64	2,98	2,70	3,09	1522
<i>N=</i>	1520	1423	1451	1386	

2. A politika szereplőinek és a demokrácia állapotának lakossági megítélése

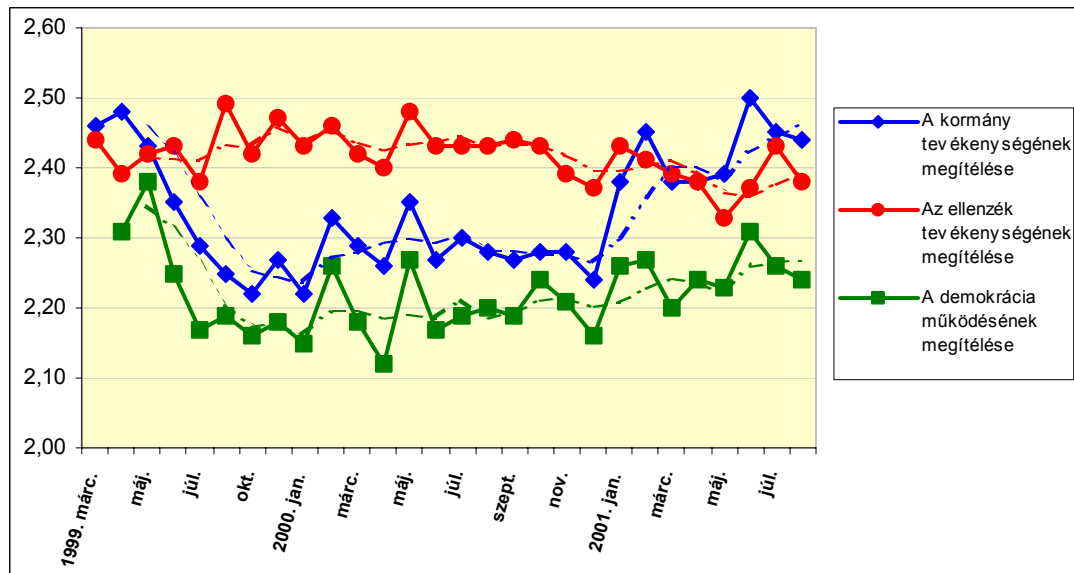
Ahogy minden hónapban, úgy 2001. augusztusában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik kormány és az ellenzék eddigi tevékenységét és a demokrácia magyarországi működését. Mindhárom kérdéshez egy-egy ötfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A válaszok megoszlását aszerint is vizsgáltuk, hogy a válaszadó a fogyasztási, a vagyoni, a pénzügyi és turisztikai dimenziókban milyen helyet foglal el a társadalmon belül. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

- Trendjét tekintve folytatódott a kormány megítélésének ez év eleje óta tartó javulása, miközben az ellenzék tevékenységének megítélése továbbra is hullámzó. 2001. augusztusában sem a kormány, sem az ellenzék, sem pedig a demokrácia magyarországi működésének megítélése nem változott szignifikáns mértékben a korábbi hónap adataihoz képest (2.1. ábra).
- A felnőtt korú lakosság közepesenél valamivel gyengébbre értékeli a jelenlegi kormány beiktatása óta végzett tevékenységét. A válaszok átlaga ebben a hónapban 2,44 volt a múlt hónapi 2,45-tel szemben. A kormány tevékenységét pozitívan értékelők aránya megegyezik a negatívan minősítőkével (2.1. táblázat), a szélső kategóriákba eső válaszok eltérő aránya azonban továbbra is a negatív tartományban tartja az átlagot. A nagyon rossz minősítést adók aránya augusztusban mintegy kétszerese volt a kormány tevékenységét nagyon jónak értékelőkénél. A népesség átlagánál kedvezőbb 18-29 évesek és a 70 év feletti, a felsőfokú végzettségűek, a második jövedelmi ötödbe tartozók és a községekben, valamint megyei jogú városokban élők kormányról alkotott véleménye (2.5. táblázat).
- Az ellenzék működésének értékelése szintén a közepesenél gyengébb osztályzatot eredményezett (2.2. táblázat). A júliusi adatokhoz képest az ellenzék tevékenységének megítélésében negatív, de statisztikailag nem szignifikáns változás következett be (augusztus: 2,38, július: 2,43). A pozitív véleményt formálók aránya 45%, a negatív véleményt formálóké pedig 55%. Ezen belül az egyértelműen negatív minősítést adók aránya (9%) több, mint négyszerese az egyértelműen pozitívan vélekedőkének (2,2%). Továbbra is megfigyelhető az a különbség, hogy a négyfokú skála két szélső kategóriájába arányosan kevesebb válasz érkezik az ellenzék, mint a kormány megítélése esetében. Az ellenzék tevékenységének értékelésekor a bizonytalanok aránya továbbra is kétszerese a kormány megítélése esetében regisztráltak. A társadalmi-demográfiai változók nem mutattak számottevő kapcsolatot az ellenzékéről alkotott véleményekkel, az ellenzék működésének megítélésénél tehát kisebb különbségek tapasztalhatóak az egyes társadalmi csoportok között, mint a kormány esetében (2.5. táblázat).
- Ha a kormány és az ellenzék együttes megítélését vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a válaszadók egynegyede vagy a kormány vagy az ellenzék eddigi teljesítményéről nem tudott egyértelmű értékelést adni. A válaszadók egyötöde mind a kormány, mind pedig az ellenzék tevékenységével elégedetlen, és 16% azok aránya, akik mindkettővel elégedettek. Csak a kormány tevékenységével elégedett a válaszadók 21%-a, és csak az ellenzék munkáját ítéli meg pozitívan 18%-uk (2.4. sz. táblázat és 2.2. sz. ábra).

- A magyar demokrácia megítélése nem változott szignifikánsan a júliusi adatokhoz képest. Az e havi érvényes válaszok átlaga 2,24, míg egy hónappal korábban ugyanez a mutató 2,26 volt (2.3. táblázat). Ebben a hónapban az elégedetlenek aránya 24 százalékponttal, több, mint 50%-kal haladta meg az elégedettekét. Az átlagosnál elégedettebbnek mutatkoznak a 18-29 évesek és a 70 év felettek, az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek, valamint a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók (2.5. táblázat). Minél elégedettebb valaki az Orbán-kormány tevékenységével, annál pozitívabban nyilatkozik a demokrácia magyarországi működéséről. Az ellenzék és a demokrácia működésének megítélése között nem tapasztalható hasonlóan erős kapcsolat (2.3. ábra).

2.1. sz. ábra A kormány és az ellenzék tevékenységének megítélése időbeni összehasonlításban

A grafikonon szereplő görbék az 1999. március óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok a válaszok a négyfokú skálán (1 – egyértelműen negatív, 4 – egyértelműen pozitív) mért válaszok átlagait jelentik az adott kérdésben, az adott hónapban. A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

2.1. sz. táblázat. Az Orbán-kormány tevékenységének megítélése (négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	90	6,7
Inkább pozitívan	579	43,1
Inkább negatívan	502	37,4
Egyértelműen negatívan	172	12,8
Összesen	1343	100,0
Átlag	2,44	
Nem tudja, nem válaszolt*	181	11,9

*az összes megkérdezett százalékában

2.2. sz. táblázat Az ellenzék munkájának megítélése (négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	26	2,2
Inkább pozitívan	498	42,7
Inkább negatívan	542	46,4
Egyértelműen negatívan	102	8,8
<i>Összesen</i>	<i>1168</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,38</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	356	23,3

*az összes megkérdezett százalékában

2.3. sz. táblázat Elégedettség a demokrácia működésével (az érvényes válaszok százalékában, négyfokú skálán: 4 – nagyon elégedett, 1 – nagyon elégedetlen)

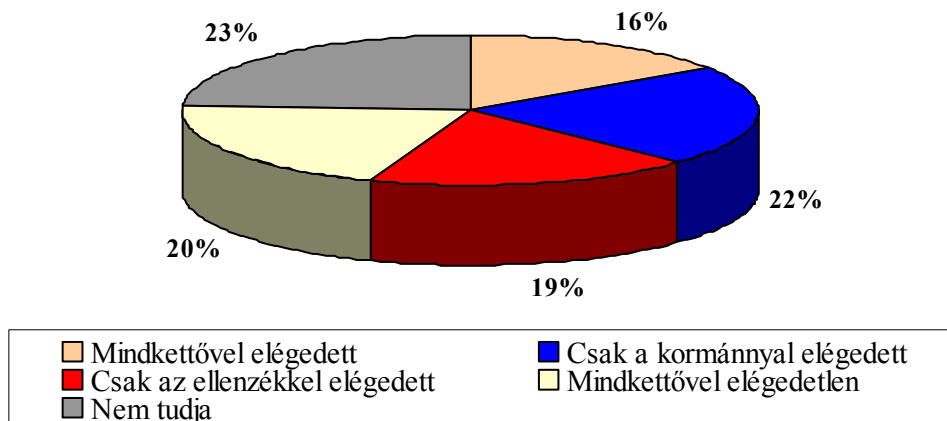
	N=	%
Nagyon elégedett	14	1,0
Elégedett	509	37,0
Elégedetlen	644	46,7
Nagyon elégedetlen	210	15,2
<i>Összesen</i>	<i>1378</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,24</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	146	9,6

*az összes megkérdezett százalékában

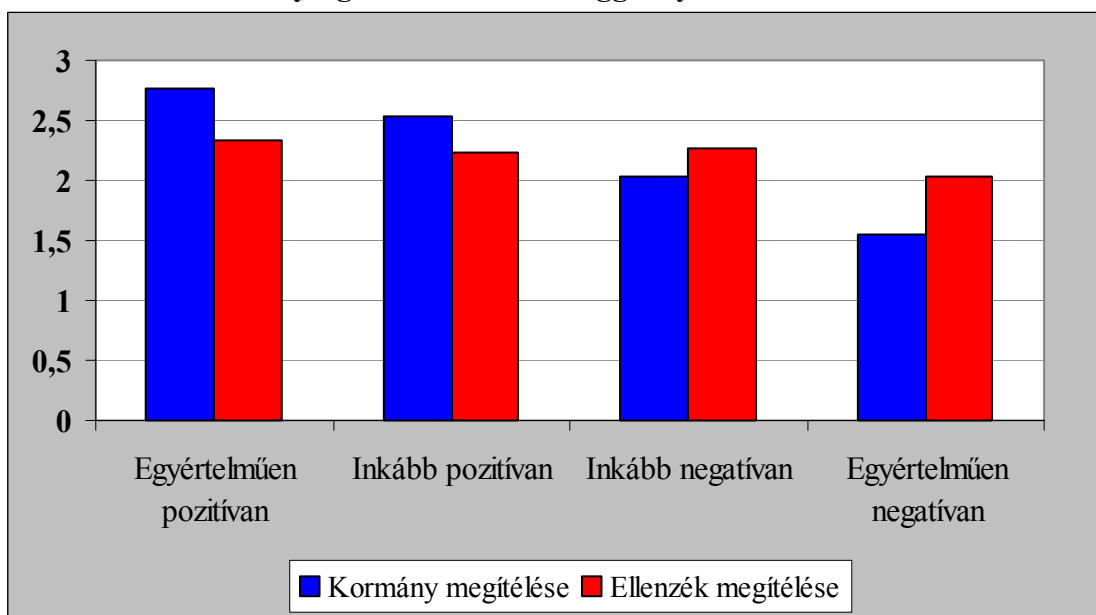
2.4. sz. táblázat A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

	N=	%	Érvényes válaszok %-ában
Mindkettővel elégedett	237	15,5	15,6
Csak a kormánnyal elégedett	326	21,4	21,5
Csak az ellenzékkel elégedett	280	18,4	18,5
Mindkettővel elégedetlen	304	20,0	20,1
Nem tudja	367	24,1	24,2
(Összesen)	1515	99,4	100,0
Nem válaszolt	9	0,6	-
Összesen	1524	100,0	-

2.2. sz. ábra A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

2.3. sz. ábra. A demokrácia magyarországi működésének megítélése a kormány és az ellenzék tevékenységének értékelése függvényében

2.5. sz. táblázat A kormány és az ellenzék tevékenységének, valamint a demokrácia magyarországi működésének lakossági megítélése társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	A kormány megítélése	Az ellenzék megítélése	A demokrácia működésének megítélése
NEM			
férfi	2,44	2,39	2,23
nő	2,44	2,38	2,25
<i>együtt</i>	2,44	2,38	2,24
<i>N=</i>	1343	1168	1378
ELETKOR			
18-39	2,44	2,37	2,29
40-59	2,37	2,37	2,14
60-	2,53	2,41	2,30
<i>együtt</i>	2,44	2,38	2,24
<i>N=</i>	1342	1168	1377
ISKOLAI VÉGZETTSÉG			
legfeljebb általános iskola	2,41	2,42	2,23
szakmunkásképző	2,37	2,37	2,14
érettségi	2,48	2,41	2,32
felsőfokú	2,56	2,29	2,31
<i>együtt</i>	2,44	2,38	2,24
<i>N=</i>	1342	1167	1377
JÖVEDELMI HELYZET			
legelső ötöd	2,33	2,39	2,11
második ötöd	2,57	2,41	2,19
harmadik ötöd	2,42	2,42	2,25
negyedik ötöd	2,53	2,36	2,31
legfelső ötöd	2,49	2,38	2,33
<i>együtt</i>	2,47	2,39	2,24
<i>N=</i>	951	838	980
GAZDASÁGI AKTIVITÁS			
alkalmazott	2,43	2,42	2,24
önálló, vállalkozó	2,51	2,29	2,26
nyugdíjas	2,42	2,40	2,22
munkanélküli	2,59	2,31	2,12
egyéb inaktív	2,42	2,30	2,31
<i>együtt</i>	2,44	2,38	2,24
<i>N=</i>	1343	1168	1378
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA			
Budapest	2,37	2,40	2,20
megyei jogú város	2,48	2,43	2,23
város	2,35	2,34	2,22
község	2,50	2,37	2,27
<i>együtt</i>	2,44	2,38	2,24
<i>N=</i>	1343	1168	1378

2.6. sz. táblázat A kormány és az ellenzék tevékenységének, valamint a demokrácia magyarországi működésének lakossági megítélése a válaszadók fogyasztási, vagyoni, pénzügyi és turisztikai jellemzői szerint

	A kormány megítélése	Az ellenzék megítélése	A demokrácia működésének megítélése	Az eredetileg a csoportba sorolt egyének száma
FOGYASZTÁSI INDEX				
F1	2,33	2,34	2,29	88
F2	2,46	2,41	2,21	286
F3	2,50	2,41	2,21	213
F4	2,45	2,41	2,20	251
F5	2,40	2,47	2,17	251
F6	2,50	2,29	2,37	268
F7	2,46	2,36	2,38	145
<i>együtt</i>	2,45	2,39	2,25	1501
<i>N=</i>	1319	1166	1350	
VAGYON INDEX				
V1	2,45	2,40	2,23	199
V2	2,40	2,37	2,27	258
V3	2,48	2,39	2,17	215
V4	2,41	2,39	2,24	216
V5	2,51	2,37	2,27	287
V6	2,45	2,48	2,30	199
V7	2,46	2,31	2,25	150
<i>együtt</i>	2,45	2,39	2,25	1524
<i>N=</i>	1338	1181	1370	
PÉNZÜGYI INDEX				
P1	2,42	2,38	2,22	496
P2	2,46	2,41	2,18	339
P3	2,49	2,41	2,28	257
P4	2,44	2,37	2,32	233
P5	2,56	2,34	2,35	139
P6	2,50	2,48	2,41	44
<i>együtt</i>	2,46	2,39	2,25	1507
<i>N=</i>	1325	1170	1357	
TURISZTIKAI INDEX				
T1	2,39	2,39	2,18	1027
T2	2,66	2,42	2,39	232
T3	2,44	2,31	2,30	154
T4	2,45	2,39	2,45	58
T5	2,78	2,34	2,62	51
<i>együtt</i>	2,45	2,39	2,25	1522
<i>N=</i>	1338	1181	1370	

3. A magyar lakosság utazási szokásai

2001. augusztusában a magyar állampolgároknak az ebben a turisztikai szezonban megvalósult és tervezett nyaralásairól, valamint az előző és a következő síszezonban megvalósult, illetve tervezett síutakról érdeklődtünk a felnőtt korú lakosság körében végzett adatfelvétel során. Az augusztus elejei adatfelvétel miatt a kérdezettek egy része már befejezte idei nyári szabadságát, mások azt követően indultak pihenni, míg voltak olyanok, akik a kérdés időpontja előtt és után is voltak üdülni, illetve terveztek üdülni. Egy másik csoportja a felnőtt lakosságnak az adatfelvétel időpontjában töltötte nyári szabadságát, ők tehát nem kerülhettek a mintába. A kutatás eredményeit ez oly módon befolyásolta, hogy az üdülők arányát a teljes lakosságon belül alulbecsültük. A kérdés során először az üdülések számáról érdeklődtünk, majd ezt követően a leghosszabb üdüléssel kapcsolatban annak időtartamáról, az útitársakról, szálláshelyekről és az üdülés helyszínéről. Külön kérdeztünk a belföldi és a külföldi üdülésekről, valamint a síutakról is. A már megvalósult utak esetében a kapott adatok a valóságot tükrözik, a tervek esetében az adatok nyilvánvalóan bizonytalanabbak, ám számíthatunk arra, hogy a szezon közepén az érintettek tervei már eléggé megalapozottak. Ennek figyelembevételével belföldi üdülnének tekintettünk mindenkit, akik az idei szezonban már volt üdülni vagy azt tervezi, hogy a hátralévő időszakban megy majd pihenni és ugyanígy jártunk el a külföldi üdülni esetében is. Ezzel az eljárással az eredmények az üdülni arányát nagyobbak mutatják, mint ha az adatfelvételre a nyaralási szezon befejeztével került volna sor. A két csoport – a belföldön és a külföldön üdülni – között lehetnek és vannak is átfedések. (A mintánkban összesen 421, a korábbiak szerint definiált belföldön üdülni, és 113 külföldön üdülni van, ezek közül 51-en belföldön és külföldön is üdülni tekinthetők).

A évi rendszeres szabadság, illetve annak egy részének üdüléssel való eltöltése még mindig csak a magyar társadalom tagjainak egyharmadát jellemzi. A felnőtt korú népesség 68,4%-a idén még nem volt üdülni és nem is tervezi azt a szezon hátralévő részében. 15,3%-uk volt már idén nyaralni és 19,3% azok aránya, akik a szezon hátralévő részében tervezik az utazást. Összességében a felnőtt lakosság valamivel több, mint egynegyedét (27,6%) tekinthetjük belföldön üdülni. A külföldön üdülni aránya 7,4%. Ez esetben a nyaraláson már túllévők és az azt még tervezők „közös halmaza” nagyon kicsi: már volt külföldön nyaralni a lakosság 4%-a és ugyanennyien tervezik azt a hátralévő időben. A síelők aránya az elmúlt szezonban 1,8% volt, a következő szezonra a lakosság 2,4%-a tervezi, hogy hódol e téli sport örömeinek.

3.1. sz. táblázat

Megvalósult és tervezett üdülések 2001. május 1. és szeptember 30. között, valamint megvalósult és tervezett síelések a legutóbbi és a következő szezonban (az érintettek száma és aránya az összes megkérdezettten belül, N=1523)

	Belföldön		Külföldön		Síelni	
	N=	%	N=	%	N=	%
Volt	234	15,3	60	4,0	24	1,8
Tervezi	295	19,3	61	4,0	32	2,4
<i>Összesen</i>	<i>421</i>	<i>27,6</i>	<i>113</i>	<i>7,4</i>	<i>39</i>	<i>2,5</i>

Az üdülésen már túllévők és a tervezők közötti átfedések arányát a 3.2. sz. táblázatban láthatjuk. Az adatok azt mutatják, hogy a szezon eddig eltelt időszakában csak belföldön nyaralók 44%-a (a felnőtt népesség 6,2%-a) még legalább egy alkalommal

szeretne Magyarország területén üdülni menni, 2,8%-uk külföldi utat tervez szeptember végéig, 2,3%-uk pedig belföldön és külföldön is pihenni szeretne még. A belföldön már nyaralók fele sehova sem készül szeptember végéig. A külföldön már jártak 31,7%-a (a felnőtt lakosság 1%-a) belföldi üdülést tervez még, 7%-uk pedig ismét külföldön szeretne pihenni. E csoport közel háromötöde már sehova sem szeretne utazni ezen a nyáron.

Az idén üdülni még nem volt népesség 13,3%-a (a teljes lakosság 11%-a) tervezi, hogy idehaza nyaral, 2,8%-uk külföldre szeretne utazni, 0,6%-uk pedig belföldi és külföldi nyaralást is tervez még. Ezzel szemben 83,3%-uk még nem volt idén üdülni és nem is tervezi azt a szezon hátralévő részében.

3.2. sz. táblázat

A megvalósult és a tervezett üdülések kapcsolata (%)

		Tervezi			Nem tervezi	Összesen	N=
		csak belföldön	csak külföldön	is-is			
Volt	csak belföldön	44,1	(2,8)	(2,3)	50,7	100,0	213
	csak külföldön	31,7	(7,3)	(0,0)	61,0	100,0	41
	is-is	(30,0)	(15,0)	(10,0)	(45,0)	100,0	20
Nem volt		13,3	2,8	0,6	83,3	100,0	1249
Összesen		18,3	3,1	0,9	77,7	100,0	-
N=		279	47	14	1183	-	1523

Megjegyzés. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

Az elemzés során a továbbiakban csak az üdülőkkel és a síelőkkel foglalkozunk. A belföldön és a külföldön üdülők csoportját külön kezeljük, azokban a témákban pedig, melyekben a síelőkről is vannak információink, e harmadik csoport szokásaira is kitérünk.

Elsőként az üdülések számáról és a leghosszabb út időtartamáról érdeklődtünk. A belföldön üdülők ebben a szezonban átlagosan 1,67 alkalommal töltötték szabadidejüket az otthonuktól távol, mindig csak a leghosszabb utat figyelembe véve átlagosan 6,3 napig. A belföldi üdüléseiket saját nyaralójukban (is) eltöltők átlagosan 5,4 alkalommal üdültek/üdülnék az idei szezonban. Ez lényegesen magasabb, mint a többi üdülő esetében számított átlag. Az elemzés során a belföldön üdülők közül elhagytuk ennek a csoportnak a tagjait, akik között az átlagnál magasabb a diplomások, a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók, valamint a budapestiek aránya. Ezek után is több olyan esettel is találkozottunk, ahol a megkérdezett a május óta tartó időszakra 5, 10 vagy akár 15 alkalmat is megneveztek. Ezek háromnegyede rokonnál, barátnál, ismerősnél szállt meg, tehát ők sem sorolhatók a klasszikus értelemben vett üdülők közé. Ez utóbbiakat szintén elhagytuk az elemzésből.

A külföldi üdülések átlagos száma 1,2. A külföldön nyaralók között tehát lényegesen kevesebben vannak a két vagy több alkalommal útra kelők, ők azonban egy-egy alkalommal átlagosan hosszabb időt töltenek el, mint a belföldön nyaralók, 8,1 napot. A síelők esetében mind az alkalmak (2,5), mind pedig az ott töltött napok átlagos száma (9,7) magasabb, mint akár a belföldi, akár a külföldi üdülések esetében. Ez nyilvánvalóan összefügg a sport üzésének jellegével és jellemzőivel.

3.3. sz. táblázat

A belföldi és a külföldi nyaralások, valamint a síelések száma és az üdülések időtartama (érvényes válaszok átlaga napban)

		Érvényes válaszok átlaga	Legkevesebb	Legtöbb	N=
Hányszor	belföld	1,67	1	11	375
	külföld	1,15	1	4	110
	síelni	2,47	1	20	36
Hány napig	belföld	6,30	1	28	377
	külföld	8,13	1	30	111
	síelni	9,67	2	30	38

Ezt követően arról érdeklődtünk, hogy a magyar turisták kinek a társaságában utaznak leginkább üdülni. Az eredmények azt mutatják, hogy mind a belföldi, mind pedig a külföldi üdülések alkalmával a családtagok jelentik leggyakrabban a kíséretet. Mindkét esetben az üdülők több mint kétharmada jelölte meg a családtagot vagy rokont. A második leggyakoribb útítárs a barátok ismerősök közül kerül ki, az esetek közel egyharmadában. A munkatársakra vonatkozó becslésünk az alacsony esetszám miatt meglehetősen bizonytalan, ám nem tűnik irreálisnak, hogy arányuk mindössze 2-5%. Az alacsony esetszám nem teszi azonban lehetővé, hogy a belföldi és a külföldi üdülések közötti 3 százalékpontos különbséget interpretáljuk. Ugyancsak alacsony az egyedül utazók aránya: mind a bel-, mind pedig a külföldi üdülések esetében 5%.

3.4. sz. táblázat

Kivel utazott/tervezi, hogy utazik?

	Belföld		Külföld	
	N=	%	N=	%
Család, rokon	263	69,4	77	67,7
Barát, ismerős	124	32,7	33	29,3
Munkatárs	8	(2,1)	6	(5,3)
Egyedül	19	5,0	6	(5,2)

Megjegyzés. Több válasz is lehetséges volt, ezért a kumulált megoszlás nagyobb, mint 100%. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

A belföldön üdülők 37%-a rokonnál, barátnál vagy ismerősnél száll meg, tehát minden bizonnyal nem fizetnek a szállásukért. A külföldön nyaralók esetében ez az arány szintén meglehetősen magas, 13%. Ezek többsége a szomszédos államok valamelyikébe volt vagy készül nyaralni. Míg azonban a belföldön üdülők esetében a rokon, barát, ismerős, mint szállásadó a leggyakoribb kategória, a külföldön nyaralók között az olcsó szálláshely a vezető, a külföldön üdülők közel fele választja ezt a formát. A belföldi nyaralások esetében ezeknek a típusú szálláshelyeknek a részaránya 34%. A legszembetűnőbb különbség a szállodák esetben mutatkozik: a külföldön nyaralók 23%-a lakik jobb szállodában, a belföldön nyaralók esetében ez az arány csupán 6,4%. Ha abszolút számokat szeretnénk használni, akkor azt mondhatjuk, hogy a magyar turisták a nyári szezonban közel ugyanolyan számban szállnak meg szállodában külföldön és belföldön. Viszonylag magas még a campingben, sátorban vagy lakókocsiban megszállók aránya is: belföldön 16%, külföldön 12%.

3.5. sz. táblázat.

Hol szálltak meg/tervezik, hogy megszállnak?

	Belföld		Külföld	
	N=	%	N=	%
Jó szállodában	22	6,4	25	23,1
Olcsó szálláshelyen, de épületben	118	34,2	49	45,9
Campingben, sátorban, lakókocsiban	56	16,2	13	12,0
Rokonnál, barátnál, ismerősnél	128	37,1	14	13,1
Egyéb	21	6,1	5	(5,0)
Összesen	346	100,0	107	100,0
Nem tudja, nem válaszolt*	33	8,6	6	(5,2)

*Az összes belföldön, illetve a külföldön üdülő %-ában.

Megjegyzés. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

A belföldön üdülők közül legnagyobb számban a Balatonon és környékén töltik a szabadságukat (3.6. táblázat). Ez a régió a nyaralók kétötödét vonzza. A második leggyakrabban látogatott hely az Alföld (12%), majd a Dunántúl (11%) és az Északi középhegység következik (10%). Minden más általunk felsorolt lehetséges cél 10% alatti említést könyvelhet el.

Megvizsgáltuk a különböző vidéken üdülők átlagos költségeit és egy főre jutó háztartás-jövedelmét. A magyar családok átlagosan 30-40 ezer forintot költenek belföldi nyaralásukra. A legtöbbet a Balatonon nyaralók költöttek vagy terveznek költeni, átlagosan 46 ezer forintot. Ugyancsak 40 ezer forint átlagos kiadás jellemzi az Alföldön nyaralókat. A legmagasabb egy főre jutó háztartásjövedelmet a Dunakanyarban üdülők esetében regisztráltuk, 47 ezer forintot, de az átlagot meghaladó jövedelemmel rendelkeznek a Balatonon és a Velencei-tó környékén nyaralók is.

3.6.a. sz. táblázat

Hol üdült/üdül majd? – belföld (a belföldön üdülők és érvényes választ adók %-ában)

	N=	%	Az üdülésre fordított átlagos összeg (Ft)	A háztartás egy főre jutó jövedelmének átlaga (Ft)
Balaton és környéke	136	41,9	46220	40393
Velencei tó és környéke	14	4,4	28003	41784
Budapest	13	3,9	28242	26157
Tisza-tó	18	5,4	29816	29969
Alföld	40	12,4	41492	33893
Dunántúl	36	11,0	35622	36474
Északi Középhegység	32	9,9	33378	35764
Dunakanyar	12	3,6	33115	47036
Egyéb	24	7,3	27122	31393
Összesen	324	100,0	38837	36982
Nem tudja, nem válaszolt*	54	14,4	-	-

*Az összes belföldön üdülő %-ában.

A külföldön nyaralók többsége a szomszédos országok valamelyikében nyaral/nyaralt az idei szezonban (3.6.b. táblázat). Ezen belül Horvátországban ugyanannyian (29%), mint az összes többi szomszédos országban együttesen (27%). Kedvelt célpont még Olaszország (16%) és Görögország (15%).

A belföldön nyaralókhoz hasonlóan a külföldön üdülők esetében is megvizsgáltuk a különböző országokban a nyaralásra fordított átlagos költségeket és az ott nyaralók átlagos, egy főre jutó háztartás-jövedelmét. Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar turisták közül az Európán kívüli országokban nyaralók költik el a legtöbb pénzt, átlagosan 226 ezer forintot. Őket az Olaszországban üdülő követik 205 ezer forintos átlagos kiadással. A magyarok ennek valamivel több, mint a felét költik átlagosan Görögországban, Horvátországban és más, nem szomszédos európai államokban. A szomszédos országok esetében mértük a legalacsonyabb átlagot, közel 70 ezer forintot. Az átlagos, egy főre jutó háztartásjövedelem alapján négy célország esetében közel azonos értékeket mértünk: az Európán kívüli országokban, Olaszországban, Spanyolországban, valamint Horvátországban nyaralók átlagos, egy főre jutó háztartásjövedelme meghaladja az 50 ezer forintot, de ettől nem sokkal marad el a célpontként Görögországot választók jövedelme sem. Az alacsony esetszámok miatt ezek az adatok azonban inkább csak orientatív jellegűek.

A síelők elsősorban Szlovákiát és Ausztriát keresik fel (3.6.c. táblázat).

3.6.b. sz. táblázat

Hol üdült/üdül majd? – külföld (az összes külföldön üdülő %-ában)

	N=	%	Az üdülésre fordított átlagos összeg (Ft)	A háztartás egy főre jutó jövedelmének átlaga (Ft)
Olaszország	18	16,2	205333	53615
Görögország	17	15,3	120404	48116
Spanyolország	6	(5,4)	103383	50019
Horvátország	32	28,8	116172	54006
Más szomszédos országok	30	27,0	69776	40011
Más európai ország	12	10,8	112901	40029
Európán kívüli ország	8	(7,2)	226355	55560
Nem tudja	2	(1,8)	-	-

Megjegyzés. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

3.6.c. sz. táblázat

Hol sielt/síel majd? (az összes síelő %-ában)

	N=	%
belföld	8	(20,5)
Ausztria	11	28,2
Olaszország	5	(12,8)
Franciaország	2	(5,1)
Szlovákia	17	43,6
Szlovénia	1	(2,6)
Egyéb európai ország	2	(5,1)
Egyéb nem európai ország	1	(2,6)

Megjegyzés. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

Azt is megkérdeztük az üdülőtől, hogy útjuk utazási iroda által szervezett-e? Az eredmények jól mutatják, hogy míg a belföldön nyaralóknak csak elenyésző hányada, 2%-a veszi igénybe az irodák szolgáltatásait, addig a külföldön nyaralók egyharmada szervezett módon utazik. Elsősorban a nem európai országokban, Görögországban, Spanyolországban és a nem szomszédos európai országokban nyaralók választják az utazási irodák szervezett útjait. Az irodák útjait igénybe vevő külföldön nyaralók egy főre jutó háztartásjövedelme átlagosan 50%-kal magasabb, mint az egyéni utat választóké és az általuk üdülésre költött összeg is 35%-kal magasabb, mint a nem szervezett utazóké.

3.7. sz. táblázat

Utazási iroda szervezte/szervezi-e utazását?

	Belföld		Külföld	
	N=	%	N=	%
Igen	7	(1,9)	37	33,3
Nem	364	98,1	74	66,7
<i>Összesen</i>	<i>371</i>	<i>100,0</i>	<i>111</i>	<i>100,0</i>
Nem tudja, nem válaszolt	7	2,0	2	1,9

*Az összes belföldön, illetve a külföldön üdülő %-ában.

Megjegyzés. A zárójelben szereplő arányszámok esetében az adott cellába eső elemszám 10 alatt van.

Végezetül néhány fontosabb dimenzióban megvizsgáltuk a belföldön, illetve külföldön nyaralók társadalmi összetételét (3.8. táblázat). A társadalmi-demográfiai jellemzők általában szoros kapcsolatot mutattak az üdülési gyakorlattal. A belföldön üdülők között az átlagosnál magasabb arányban találtunk férfiakat (31%), 18-39 éveseket (40%), érettségizetteket (41%) és diplomásokat (56%), a legfelső jövedelmi ötödbe tartozókat (52%), önállókat, vállalkozókat (48%), alkalmazottakat (36%) és nem nyugdíjas eltartottakat (38%), a fővárosiakat (38%) és a megyei jogú városokban élőket (34%). A belföldön üdülők esetében az egy főre jutó háztartásjövedelem átlaga 39 ezer forint.

A belföldön és külföldön üdülők összetételében megmutatkozó két legjelentősebb különbség az, hogy ez utóbbiak esetében a nemnek és a lakóhelynek nincs meghatározó szerepe abban, hogy valaki külföldön nyaral-e vagy sem. A kapcsolat hiányára részben magyarázat lehet az alacsony esetszám is. A külföldön nyaralók jellemzői hasonlóak a belföldön nyaralókéhoz: 40 év alattiak, érettségizettek vagy diplomások, legfelső jövedelmi ötödbe tartozók, önálló, alkalmazottak vagy nem nyugdíjas inaktívok. A külföldön üdülők egy főre jutó háztartásjövedelme átlagosan közel 10 ezer forinttal magasabb, mint a belföldön nyaralóké.

3.8. sz. táblázat

A belföldön, illetve külföldön üdülők aránya az egyes demográfiai-társadalmi-gazdasági csoporton belül (%)

	Belföldön	Külföldön
NEM***,		
Férfi	31,3	8,3
Nő	24,4	6,7
<i>Együtt</i>	27,6	7,4
<i>N=</i>	421	113
ÉLETKOR***, ***		
18-39	39,8	10,4
40-59	27,0	7,6
60-	9,0	2,6
<i>együtt</i>	27,6	7,5
<i>N=</i>	420	114
ISKOLAI VÉGZETTSÉG***, ***		
legfeljebb általános iskola	9,2	2,6
szakmunkásképző	24,1	4,3
érettségi	40,9	11,9
felsőfokú	56,2	17,9
<i>együtt</i>	27,6	7,4
<i>N=</i>	421	113
JÖVEDELMI HELYZET***, ***		
legelső ötöd	22,5	2,8
második ötöd	24,1	6,2
harmadik ötöd	27,6	2,6
negyedik ötöd	23,4	8,9
legfelső ötöd	52,1	17,0
<i>együtt</i>	30,0	7,4
Az egy főre jutó háztartásjövedelem átlaga (Ft)	38791 (N=319)	48430 (N=78)
<i>N=</i>	319	79
GAZDASÁGI AKTIVITÁS***, ***		
alkalmazott	35,9	10,3
önálló, vállalkozó	47,5	17,5
nyugdíjas	12,5	2,9
munkanélküli	26,3	5,0
egyéb	37,7	8,5
<i>együtt</i>	27,6	7,4
<i>N=</i>	421	113
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA***,		
Budapest	38,2	13,4
megyei jogú város	33,7	8,6
város	25,8	4,9
község	19,7	5,2
<i>együtt</i>	27,6	7,4
<i>N=</i>	421	113

Magyarázat: *** – a kapcsolat 0,01-es szinten szignifikáns, ** – a kapcsolat 0,05-ös szinten szignifikáns, * – a kapcsolat 0,1-es szinten szignifikáns